

BEKNOPT INHOUDELIJK JAARVERSLAG 2018 COCRATOS

Stichting COCRATOS is sinds haar oprichting in 2006 als zelfstandig onderzoeks- en opleidingsinstituut steeds op zoek naar nieuwe wegen om de samenleving een beetje mooier te maken voor iedereen. Zo geven we vorm aan 'duurzaam, rechtvaardig en inclusief'. Dit doen we door o.a. opleidings- en maatwerktrajecten aan te bieden en door zelf allerlei pilotprojecten te doen of pilots van andere organisaties te begeleiden. Kortom, bij COCRATOS draait het om permanent Leren EN Doen. In 2018 hebben we tenminste 10 activiteiten vormgegeven: 7 binnen het domein 'leren', 3 binnen het domein 'doen'.

I Leren

- Lemniscaatsessies bij nieuwe maan
- Lessen trekken uit project More Than Refugees (MTR): 8 sleutels
- Vormgeven aan Stadmakerij ZO: leren van SAMENredzaam en SLIMwonen
- Leiderschapstraining: 'duurzaam anders organiseren'
- Kennis delen over pilotproject 'Anand Jyoti biedt BUURTwarmte'
- Meerdaagse Internationale Workshop in Oslo (COOLcrowd); leren van vernieuwende Duurzaamheidsconcepten als BOERzoektBUUR, geldGroenwassen, Besmettelijke BUURTkracht en SAMENredzaamheid
- Leiderschapstraining: 'laveren tussen laf en lef', aan de hand van het boek 'De archipel van de hond', van Philippe Claudel

II Doen

- BOERzoektBUUR in Groningen
- SLIMwonenGaasperdam: op naar GroenGasQuickFit, naar het voorbeeld van Boven Pekela?
- Kraamkamerfunctie voor GroenPlatVormZO

LEREN

Dit jaar ging de driemaands postHBO-opleiding Cocreation@Work (jan-april) niet door wegens onvoldoende deelnemers. Dat is jammer, ook al omdat de accreditatie jaarlijks aardig wat kost. We hebben nu het jaar ingezet op meerdere losse maatwerktrainingen, voor diverse doelgroepen, vraaggestuurd. Het zijn er 14 geworden: 1 reeks van 9 sessies en 5 losse dagen. Alle met mooie ingrediënten van de postHBO.

1 Reeks Lemniscaatsessies bij nieuwe maan (9 sessies, van maart t/m december, Amsterdam)

De beweging naar binnen

In verbinding met onszelf, elkaar en Moeder Aarde
Het licht in onszelf (weer) uitnodigen
Om te stralen over onze wensen voor onszelf en de wereld.

Met stilte & klank, beweging & kleur

Samen een heilige ruimte creëren, op zoek naar ware inclusiviteit

Voorbij de vele vermeende tegenstellingen in o.a. religie, cultuur, financiële situatie, opleidingsniveau, gezondheid en seksuele voorkeur.

Ruimte voor cocreatie

Voor wat er de komende tijd belicht wil worden
Via jou en mij en ons wil ontstaan

De beweging naar buiten: *Let's play to keep it light!*

Procesbegeleiders: Sheela Vyas & Anne Stijkel

Data: steeds op zondag avonden; 11 feb, 11 maart, 15 april, 10 juni, 8 juli, 9 sept, 7 okt, 4 nov, 9 dec.

De sessies werden door 5-12 mensen gevolgd, veelal in een multiculturele samenstelling.

2 Lessen trekken uit project More Than Refugees (MTR): 8 sleutels

Welzijnsorganisatie Divers, met als trekkers Diny Ceelen (oud-studente van Cocreation@Work) en Gabor Martens, werkten in 2016 en 2017 aan een pilotproject met vluchtelingen, getiteld 'More than Refugees'. Het betrof een project met 8-10 vluchtelingen die als coach/maatje wilden optreden voor jongere vluchtelingen die dreigden te ontsporen. Zij hielpen hen vervolgens om hun leven hier in Nederland zo goed mogelijk op te bouwen en samen en op eigen wijs een (woon- en werk-)plek te verwerven. Diny en Gabor ontwikkelden hiertoe een training; de vluchtelingen die het scholingstraject succesvol doorlopen hadden, hebben vervolgens individueel mensen begeleid en trainingen verzorgd voor allerlei typen organisaties. Zij wilden hier ook graag hun werk van maken. Dat verliep behoorlijk met horten en stoten, omdat 'de systeemwereld' daar nog niet echt klaar voor was, maar uiteindelijk is dat toch gelukt en heeft dat geleid tot een zelfstandige organisatie. Lees er meer over op <https://morethanrefugees.com>.

Uit de manier waarop dit verzelfstandigingsproject is verlopen zijn vele lessen te trekken, met name voor welzijnsorganisaties die een nieuwe rol willen pakken. Diny en Gabor vroegen COCRATOS hierbij, en m.b.v. passende theorieën ontstonden daaruit

acht mooie sleutels die gebruikt kunnen worden voor vergelijkbare projecten met andere doelgroepen en andere thema's. Zie voor de sleutels: www.cocratos.nl/wp-content/uploads/2016/02/sleutels.pdf

3 Vormgeven aan Stadmakerij ZO: leren van SLIMwonen en SAMENredzaam (17 april, Amsterdam)

In 2017 is door Peter Vrieler, strategisch adviseur bij de gemeente van stadsdeel Zuidoost, een workshop georganiseerd over 'Stadmakerij in ZO?'. Dit idee vond weerklank bij diverse bewoners en bedrijven, al gaf Peter direct al aan dat het stadsdeel hier niet bij voorbaat een borgende rol in wilde spelen. Het begrip stadmaker was door Pakhuis de Zwijger eerder al gelanceerd. Anne Stijkel is 1 van deze stadmakers. In 2018 heeft een groep van ZZP-ers de bal opgepakt om te kijken of we in Zuidoost een Stadmakerij zouden kunnen beginnen en hoe we daarbij voort kunnen bouwen op lessen uit eerdere pilots. Vanuit COCRATOS is toen in het voorjaar 2018 een uitgebreide leersessie georganiseerd. Door het ontbreken van uitzicht op inbedding vanuit de gemeente is het bij dit leren gebeven en is ieder voor zich weer doorgedaan met 'eigen' projecten, al dan niet betaald.

4 Leiderschapstraining: duurzaam anders organiseren (18 april, Amsterdam)

Een training op alle niveaus van zijn (fysiek, emotioneel, mentaal en spiritueel), gericht op 'ik, wij en het'. Met theorie, praktijk, meditatie en klank; speelse oefeningen in 'zwermen'; praktisch oefenen in netwerkleiderschap en volgerschap, dynamische afstemming. Herkennen en toepassen van vier niveaus van luisteren. Elkaar spiegelen en bekrachtigen in aspecten van ondernemend vermogen en hoe die potenties passen in de maatschappelijke vraagstukken anno nu. En wat die inzichten betekenen voor je plan/project, praktijk/bedrijf, samenwerkingspartner(s). Acht mensen deden aan de training mee. Hun commentaar: inspirerend en zeker voor herhaling en voor verdieping vatbaar!

5 Kennis delen bij Energie Ontbijt 02025 over pilot 'Anand Jyoti biedtBUURTwarmte' (19 april, Amsterdam)

#02025 is bij uitstek 'het' Platform waar kennis gedeeld wordt op het gebied van verduurzaming in de stad. Op 19 april kwamen alle duurzame koploperprojecten die gesubsidieerd waren door de gemeente aan bod om hun lessen door te geven. Het project en de lessen in het kort, werden gepresenteerd door Anne Stijkel van COCRATOS:

"Bij een Hindoestaanse senioren woongroep (+/-35 mensen) die hun 3-lagige wooncomplex huurt van Stadgenoot, en waar 2 jaar geleden nieuwe CV ketels zijn gekomen, hebben we gekeken hoe we hun individuele en collectieve gasverbruik omlaag kunnen krijgen, en dat van hun omwonenden. We hadden als omwonenden (verenigd in BUURTwarmte Maldenhof) eerder al verkend hoe we onze eengezinswoningen van het gas af konden krijgen met collectieve warmte uit een grote houtpelletketel, een grote warmtepomp, middels warmteopwekking uit oppervlaktewater, of m.b.v. restwarmte uit de gasinstallatie van het AMC, als back-up in de energievoorziening. Subsidie werd verkregen voor:

- *het verkennen van de beste warmte opties voor het complex zelf*

- *het ontwikkelen van gezonde business cases, en*
- *het delen van de geleerde lessen.*

Wat goed ging:

- *de communicatie met de bewoners, de omwonenden en meewerkende partners als gemeente en Alliander.*
- *Eigenaarschap van de bewoners voor hun probleem ("wij willen na Groningen niet afhankelijk worden van Poetin") en het vinden van hun oplossingen: zij hebben het projectvoorstel voorgelegd aan de gemeente, zij hebben het geld gekregen en mijn Stichting ingehuurd.*
- *Ondersteuning van een groep van 7 Masterstudenten van de UU; zonnepanelen bleken de beste optie.*
- *Ondersteuning/contra-expertise van Alliander in een quickscan: klopt de uitkomst van de studenten; of zijn er betere warmte opties?*
- *Het opstellen van gezonde business cases m.m.v. Zuiderlicht: deels saldering voor de collectieve ruimte, deels postcoderoos 2.0.*
- *Goeie deal met 'Thuisbaas': collectiviteitskorting op infraroodpanelen. -> Stroom voor bewoners EN omwonenden, met name voor infraroodpanelen*

Wat mis ging: *de enorm trage communicatie met Stadgenoot.*

Vervolgens werd afgesproken in juli 2017: "Als je een goede business case hebt, dan kan het in 2019 gerealiseerd worden". Februari 2018 kwam een onverwachte aap uit de mouw van Stadgenoot: "Wij gaan het zelf doen, via een ESCO, maar dan wel op al ons bezit. Mooi toch?"

Op mijn vraag: "Is daarin ruimte voor Zuiderlicht?" kwam het antwoord: 'nee'. Dat was zuur. EN zoet, want nu gaat er veel meer gebeuren: PV op al hun woningbezit!

En dat is meteen een bruggetje naar het mooiste resultaat, 1 op het niveau van de leefwereld, 1 op het niveau van de systeemwereld:

De leefwereld: empowerment op vele niveaus. Bewoners hebben allerlei andere stappen genomen op het gebied van verduurzaming: naast samen en verantwoord inkopen en eten ook overstappen op een andere energieleverancier, LED in de collectieve en eigen ruimte, isolatie van eigen deuren en ramen, aanbrengen van radiatorfolie, aanschaf van infraroodpanelen, terugzetten van de temperatuur 's nachts, samen experimenteren met inductie koken. Mooie communicatie met de omwonenden. Sociale cohesie, gevoel van SAMEN is vergroot.

De systeemwereld: afgelopen week werd ik gebeld door Christiaan Brester van zijn bedrijf LENS die inmiddels met zijn 'Herman' ook toegetreden is tot 'het regime'.

Christiaan heeft met zijn bedrijf voor IJmere eerder al een ESCO opgericht, namelijk "Iederzon". Dat concept gaat hij kopiëren naar Stadgenoot, WOONgenoot geheten.

Principe is dat de woningen gebruikt worden om de energie in te voeden via de Herman-constructie: d.w.z. achter de meters invoeden met 1 groot PV systeem en 1 omvormer. En nu komen 'ze' er achter dat ze dan wel bij de bewoners binnen moeten komen, en dat lukt hun niet zomaar. Daar willen ze mij nu vervolgens voor vragen....

De belangrijkste lessen:

Het draait in deze tijd om werken vanuit andere, duurzame organiseerprincipes.

1. *Bied niet alleen oplossingen, dat maakt lui en/of houdt mensen dom; help bovenal het probleemoplossend vermogen van bewoners te vergroten. Dat activeert, empowert, maakt dat mensen zich eigenaar voelen EN hun verantwoordelijkheid pakken*
2. *Blijf vooral niet hangen in 'de pijn van de pionier'! Weet: 'Onkruid vergaat niet'... Waar een wil is, is een weg! Alleen... 'de timing'??*

Ooit hebben we in het project Wij krijgen Kippen tussen 2010 en 2012 in een energielokaal/expertsessie met alle woningcorporaties geprobeerd om de 10 km² werkloos dak in Amsterdam te helpen beleggen met PV. Dat lukte toen niet. Er leek toen geen ander antwoord dan het dan maar zelf te gaan doen En ja, als je het dan van binnen uit zelf/samen doet, zeker met deze 'speciale' doelgroep (huur, oud, andere cultuur), dan lijkt dit een harde dobber. Maar...Wie 't laatst lacht, lacht 't best? We zullen zien..... Liefst: SAMEN voor 1 doel. Dat is Commons-denken!"

6 Internationale workshop: Leren van vernieuwende duurzaamheidsconcepten 13 juni, Oslo)

Internationale onderzoeksgroep COOLcrowd (zie <https://coolcrowd.no/en/>) wilde voor hun jaarlijks 'event' van de internationale onderzoeksgroep in Oslo leren van alle lessen van COCRATOS inzake meervoudige waardecreatie, in de vorm van een dagdeel workshop en 1,5 dag beschikbaarheid voor advisering tijdens hun meerdaags event. COCRATOS heeft gekozen om als 'opwarmer' voor de workshop van alle projecten uit eerdere films een mooie internationaal filmpje te laten maken door Roelf van Til van NewEnergy TV, op basis van eerder filmmateriaal. Het filmpje kreeg als titel mee: "How can we feed and fund a more sustainable world?" (Zie <youtu.be/mAtVmcXUBxw>). Wat een mooi leerzaam en inspirerend event werd dat mede hierdoor.... Wordt vast vervolgd!

7 Leiderschapstraining: Laveren tussen Laf en Lef (20 november, Amsterdam)

"Even in een compleet andere wereld getrokken worden die bij nader inzien ook jouw en mijn wereld is? Dat is wat het nieuwste boek van Philippe Claudel met je doet EN hoe het uitnodigt tot delen: Our untold Stories: Workshop Waardig!

COCRATOS bood daarom dit najaar een workshop rond "The untold Story" aan, met losse deelnemers. Daarin werd voortgebouwd op de inzichten uit de opleiding *Cocreation@Work* en op eerdere workshops over *WeSpace anders organiseren: transitie, cocreatie en inclusief leiderschap op weg naar een duurzame samenleving 4.0. WeSpace II: 'The untold Story about You and Me as a Leader'*

Leren in Leiderschap, Laveren tussen Laf en Lef

De workshop pakte dusdanig goed uit dat die in 2019 nogmaals herhaald is.

DOEN

Bewustzijnsontwikkeling dient ons inziens altijd samen te gaan met concrete actie. Daarbij bouwen we vaak voort op oude ervaringen met eerdere projecten en inzichten uit transitie theorieën en bewustzijnsonderzoek. Drie activiteiten knallen er uit in 2018, deels inderdaad voortbouwend op eerdere projecten!

1 **BOERzoektBUUR (BzB) in Groningen**

BzB is een bijzonder sterk en tegelijkertijd tijdloos concept, dat is maar weer gebleken! Meer dan 50 boeren deden al sinds 2008 mee en meer dan 500.000 Euro is op die manier vergoed, samen met 'buren'. Onverwacht popt in 2018 de wens dan weer op, deze keer in Winschoten bij een boer (Groningen). En wat is het dan fijn als er een Stichting als COCRATOS is die continuïteit waarborgt zonder hoge kosten. In augustus zijn Hendrik Jan en Alida Kieft gestart (zie hun website <https://kippenkieft.nl>). Zij hebben een prachtig bedrijf met biologische, 'blijve' kippen EN een mooie winkel, met naast hun eigen producten ook producten van collega boeren. Zij wilden voor 40.000 Euro aan zonnepanelen laten plaatsen, en ja hoor: in het voorjaar van 2019 was het rond, middels hun bestaande klanten en nieuwe aanwas!

We hebben voor deze gelegenheid nieuwe folders en nieuwe waardebonnen laten drukken. Die zijn mooi geworden. Mocht het zo zijn dat 'eerdere' BzB-boeren (ook weer) klaar zijn voor een nieuwe ronde, om nog verder te verduurzamen; (mag ook om andere maatregelen gaan dan om puur zonnepanelen): instappen kan nog steeds! Voor een 'nieuwe' boer kost instappen inclusief 'vitaliteitscheck' (hoe gezond staat jouw bedrijf in de benen), persbericht en materialen: 500 Euro ex BTW. Voor de bestaande participanten komt het neer op kostprijs van de materialen (110-250 Euro ex BTW, afhankelijk van wat je allemaal nodig hebt; de bonnen zijn nog altijd het duurst). En zo gaan we mooi zelforganiserend door!

2 **SLIMwonenGaasperdam: op naar GroenGasQuickFit?**

SLIMwonenGaasperdam, het project stamt al uit 2014, en na 2016 is het grotendeels slapende geweest, maar in 2018 kwam de geest weer uit de fles! Aanleiding was de groeiende notie bij medebewoners in Holendrecht waar COCRATOS gevestigd is (en mede door de lemniscaatsessies): "er moet iets gebeuren met onze woningen en onze leefomgeving! Van de overheid moeten we het niet verwachten. De omgevingswet komt eraan, en voor dat we er erg in hebben worden we gedomineerd door adviesbureaus. laten we zelf ons plan trekken!" En zo kwam er een cocreatiesessie in de tuin van COCRATOS met 10 bewoners. Deze sessie leidde tot een mooi basisdocument. Maar het project kreeg pas echt vleugels toen we kennis namen van het pilotproject GroenGasQuickFit uit Boven-Pekela, een concept van Stichting Energie Neutraal (zie www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=AJ4CscIH-sA): met een aantal SLIMME maatregelen aan de woning gewoon aan het gasnet blijven, maar dan wel met (hedendaags) GroenGas door de leidingen i.p.v. (fossiel) aardgas. Dit GroenGas kan opgewekt worden uit rioolwater middels een hogedrukvergister. Boven-Pekela kreeg van de nationale overheid een subsidie van bijna 4 miljoen Euro om 600 woningen op die manier klimaatneutraal te krijgen. In hun kielzog willen wij in Gaasperdam meeleren EN meedoen! We hebben bij de gemeente Amsterdam subsidie aangevraagd (en gekregen) om een project voor te bereiden om dit project na te volgen, maar dan net even anders en vooral veel groter. Inmiddels (voorjaar 2019) heeft COCRATOS 150.000 Euro subsidie gekregen om dit tweejarig pilot-

project met vele partners vorm te geven, voor de hele wijk Gaasperdam (13.000 aansluitingen). De aanpak is circulair (meer dan alleen aardgasvrij of klimaatneutraal) EN inclusief, want iedereen kan meedoen (huur-koop, arm-rijk)! Bovendien willen we de lokale werkgelegenheid hierbij bevorderen. We bouwen voort op de eerdere ervaringen en inzichten uit SLIMwonenGaasperdam. Nu ook worden er weer kwartiermakers opgeleid en werken we vanuit het concept Besmettelijke BUURTKracht. COCRATOS is niet alleen de initiator, ook de projectleider. Lees er meer over op www.gaasperdamsgroengas.nl. Ook weer met mooie filmpjes, o.a. www.youtube.com/watch?v=1h5SB1pEjI0&feature=youtu.be! Wordt vervolgd in 2019....

3 Kraamkamer voor GroenPlatVormZO

GroenPlatVormZO (in casu Annet van Hoorn) benaderde COCRATOS met de vraag of zij als project onder de veilige hoede van COCRATOS een project zouden mogen aanvragen, zonder de rompslomp van een eigen Stichting oprichten. Annet van Hoorn is een oude bekende van COCRATOS, want zij heeft ooit de opleiding Cocreation@Work gedaan. COCRATOS vindt het fijn om die kraamkamerfunctie te vervullen, waarbij hun plan hun plan blijft! COCRATOS zorgt voor de financiële afwikkeling en biedt waar nodig en gewenst (team-)coaching. Dus zo gezegd zo gedaan! Ruim 25.000 Euro werd aangevraagd en dat werd ook beschikbaar gesteld door de gemeente. Voor 2019. Lees er meer over op www.groenplatvormzuidoost.nl

Hun oorspronkelijke plan in het kort:

"Dit plan bevat wat wij vanuit onze kennis en ervaring als initiatiefnemers in Zuidoost, nodig achten om te komen tot een succesvol GroenPlatVorm.

We wonen in een multiculturele buurt, de bewoners hebben heel verschillende achtergronden, maar wij kijken naar een monocultuur van groen, en dat zouden we graag samen en actief veranderen, vandaar de V van Vormen. De diversiteit aan mensen vertalen naar ook een diversiteit in het groen, een polycultuur.

Natuur waarin mensen zich prettig voelen, die inspireert om er zelf mee aan de slag te gaan, en waar je je in herkent.

Hands-on, met onze voeten in de modder van onze tuinen, zien we wat er leeft (letterlijk) in de buurt en werken we al aan een mooier, gezonder en groener Zuidoost. We werken vanuit ons hart, en willen graag meer mensen uit ZO hierin betrekken op een praktische manier.

Wij missen:

- Een 'community' die helpt om meer mensen bij het groen te betrekken
- Een zichtbaar groenpunt / centrum waar je advies en spullen kunt halen
- Goede uitvoer van groen onderhoud > maaien, (on)kruid weghalen op verkeerde momenten etc.
- Gebrek aan visie en ontmoeting/verbinding van groene initiatieven
- Kennisoverdracht / inspiratiemomenten

Zoveel mensen zeggen: "ik hou van groen maar ik heb geen groene vingers, dus weet ik niet wat ik moet doen". Amsterdam Zuidoost is een geweldig groen stadsdeel. Er is een groot oppervlak aan grasvelden, plantsoenen, water, parken en bomen, en dit maakt ons stadsdeel tot een aantrekkelijk stuk van Amsterdam. Echter, er kan en moet meer mee gebeuren, die behoefte proeven velen van ons. Het zou socialer, eetbaarder, bruikbaar en met name diverser mogen, vinden wij als bewoners. De waarde van groen in steden wordt steeds meer erkend: het verhoogt de leefbaarheid, het welzijn, de gezondheid, de waarde van het vastgoed, de klimaatadaptatie, de

biodiversiteit en het kan een belangrijke rol spelen om mensen/bewoners meer te betrekken bij de natuur, elkaar en hun woonomgeving. Groen is dan ook een van de thema's in de City Deals <https://agendastad.nl/wp-content/uploads/2017/10/Clickable-Agenda-Stad.pdf> om steden toekomstbestendiger te maken. Om groen de rol te geven die het verdient zijn partnerschappen nodig van overheid, grondeigenaren, onderwijs en wetenschap, maatschappelijke organisaties, ondernemers en met name bewoners."

Wordt vervolgd in 2019....